

8. Goral, L.T. (2016). Orientyry dlya rozvytku hazorozpodil'nykh pidpryyemstv Ukrayiny [Landmarks for the Development of Gas Distribution Companies of Ukraine]. *Naukovyy visnyk Mukachivs'koho derzhavnoho universytetu. Ser. : Ekonomika - Scientific Bulletin of the Mukachevo State University. Ser : Economics*, 1, 120-124 [in Ukrainian].
9. Dzioba, O.V. (2014). Efektyvnist' chynnoho orhanizatsiyno-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnya innovatsiyno-investytsiynoyi diyal'nisty hazotransportnykh pidpryyemstv [Efficiency of the current organizational and economic mechanism of management of innovation and investment activity of gas transport companies]. Proceedings from MIIM '12: *Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiya «Sotsiol'no-ekonomichna intehratsiya Ukrayiny u hlobal'nu innovatsiynu ekonomiku : dosvid pidpryyemstv ta rehioniv» - Materials of the International Scientific and Practical Conference «Socio-economic integration of Ukraine into the global innovation economy: the experience of enterprises and regions»*. (pp. 22-25). Cherkasy: CHTTU [in Ukrainian].
10. Enerhetychna stratehiya Ukrayiny do 2030 [Energy Strategy of Ukraine till 2030] (n.d.). zakon.rada.gov.ua Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/signal/kr06145a.doc> [in Ukrainian].
11. King, S.V. (2015). Infestytsiyno-innovatsiynny mekhanizm upravlinnya hazorozpodil'nykh pidpryyemstv [Infectious-innovative mechanism of management of gas-distributing enterprises]. *Sbornyk pablykatsyy mul'tydystsyplynarnoho nauchnoho zhurnala «Arkhivaryus» po materyalam IV h. Kyev - Collection of publications of the multidisciplinary scientific journal "Archivist" on the materials of the IV th Kyiv. Archivarius* [in Ukrainian].
12. Korotyа, M.I. (2017). Etapy stanovlennya naftohazovoyi promyslovosti v Ukrayini [Stages of the formation of the oil and gas industry in Ukraine] *Ekonomichnyy chasopys Skhidnoyevropeys'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrayinky - Economic Journal of the East European National University named after Lesia Ukrainka*. L.G. Lypych, & M.B. Kulinich (Ed.). Lutsk: Tower-Druk, Vols. 1(9) [in Ukrainian].
13. Pavlov, K.V., & Korotyа, M.I. (2017). Shlyakhy zabezpechennya enerhoefektyvnoho budivnytstva na rehional'nykh rynkakh nerukhomosti [Ways of providing energy-efficient construction on the regional real estate markets]. *Ekonomichnyy chasopys Skhidnoyevropeys'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrayinky - Economic Journal of the East European National University named after Lesia Ukrainka*. L.G. Lypych, & M.B. Kulinich (Ed.). Lutsk: Tower-Druk, Vols. 1(9) [in Ukrainian].
14. Strishnets, O.M. & Korotyа, M.I. & Novosad, O.V. (2018). Dyversyfikatsiya innovatsiynnykh zakhodiv na hazorozpodil'nykh pidpryyemstvakh Ukrayiny v konteksti yevropeys'koho dosvidu [Diversification of Innovative Measures at Gas Distribution Companies of Ukraine in the Context of European Experience]. *Ekonomichnyy chasopys Skhidnoyevropeys'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrayinky - Economic Journal of the East European National University named after Lesia Ukrainka*. L.G. Lypych, & M.B. Kulinich (Ed.). Lutsk: Tower-Druk, Vols. 2(14) [in Ukrainian].
15. Cherez hazotransportnu systemu transportuyet'sya yakisnyy pryrodnyy haz [High-quality natural gas is transported through the gas transportation system]. Cherkasy: CHTTU. Retrieved from <http://utg.ua/utg/media/news/2015/3/cerez-gazotransportnu-sistemu-transportutsya-yakisnij-prirodnyj-gaz.html> [in Ukrainian].
16. COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on a new approach to the European Programme for Critical Infrastructure Protection. / Making European Infrastructures Brussels, 28.8.2013 – SWD(2013) 318 final more secure. – 17 p. URL:http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/critical-infrastructure/docs/swd_2013_318_on_epcip_en.pdf.

Стаття надійшла в редакцію 10.04.2019 р.

УДК 338.45(477):620.9]:34

Новосад Оксана,
аспірант,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
кафедра аналітичної економіки та природокористування;
м. Луцьк; ORCID ID 0000-0001-7156-643X
e-mail: novosad_ox@ukr.net
<https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-02-82-88>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ РОЗПОДІЛЕННЯ ГАЗУ В РЕГІОНІ

У статті розглянуто основні та вторинні нормативно-правові акти, що забезпечують процес регулювання у газорозподільних мережах (ГРМ); проаналізовано особливості законодавства, щодо взаємодії постачальника та споживача природного газу стосовно укладання договорів, надання послуг та їх оплати, відповідальності сторін та ін.; з'ясовано практичну необхідність функціонування чіткої регулюючої бази, що є запорукою прийняття вірних рішень, уникнення спірних питань між постачальниками та споживачами природного газу, підвищення ефективності роботи суб'єктів господарювання; обґрунтовано необхідність змін та вдосконалень у законодавстві за для отримання можливості формування конкурентного ринку газу з метою виходу на рівень європейських країн.

Ключові слова: договір, побутовий споживач, транспортування газу, розподіл природного газу, газорозподільні мережі.

Новосад Оксана,
аспірант,
Восточноєвропейський національний університет імені Леси Українки,
кафедра аналітичної економіки і природопольовання;
г. Луцк; ORCID ID 0000-0001-7156-643X
e-mail: novosad_ox@ukr.net

НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ И РЕГУЛИРОВАНИЕ ПРОЦЕССА РАСПРЕДЕЛЕНИЯ ГАЗА В РЕГИОНЕ

В статье рассмотрены основные и вторичные нормативно-правовые акты, обеспечивающие процесс регулирования в газораспределительных сетях (ГРС); проанализированы особенности законодательства, по взаимодействию поставщика и потребителя природного газа по заключению договоров, предоставления услуг и их оплаты, ответственности сторон и др.; выяснено практическую необходимость функционирования четкой регулирующей базы, что является залогом принятия верных решений, избежания спорных вопросов между поставщиками и потребителями природного газа, повышения эффективности работы субъектов хозяйствования; обоснована необходимость изменений и усовершенствований в законодательстве ради получения возможности формирования конкурентного рынка газа с целью выхода на уровень европейских стран.

Ключевые слова: договор, бытовой потребитель, транспортировка газа, распределение природного газа, газораспределительные сети.

Novosad Oksana,
Postgraduate, Lesya Ukrainka Eastern European National University,
Department of Analytical Economics and Nature Management;
Lutsk; ORCID ID 0000-0001-7156-643X
e-mail: novosad_ox@ukr.net

LEGAL AND REGULATORY FRAMEWORK OF GAS DISTRIBUTION PROCESS IN THE REGION

The article deals with the main and secondary normative legislative instruments providing the regulation process in gas distribution networks (TMG). The peculiarities of the legislation concerning the interaction of the supplier and consumer of natural gas with regard to the conclusion of contracts on transportation and distribution of gas as well as the provision of supply services and their payment. It analyzes the volumes of consumption, quality of received gas, ensuring a high level of consumers' rights and interests protection, liability of the parties etc.

The practical necessity of a clear regulatory framework functioning, which is the key to making the right decisions, avoiding controversial issues between suppliers and consumers of natural gas, improving the efficiency of business entities are determined.

It describes the main provisions of the Law of Ukraine "On the Natural Gas Market", the codes of gas transportation and gas distribution systems, the standard contracts for the supply and distribution of gas adopted in 2015 and reveals the key objectives and functions, the powers and procedure for their implementation of the National Commission carrying out state regulation in the fields of energy and utilities. Thus the very principled position of the National Commission which is a state regulator in the energy and utilities sectors will ensure equal rights for all

participants of the gas market and as a result will enable the formation of a competitive market on which the consumer will play a major role. Such a position of supplier companies competing for the consumer will lead to positive changes such as lower prices and service improvement.

In general the paper substantiates the need for changes and improvements in legislation to allow the formation of a competitive gas market to reach the level of European countries.

Key words: natural gas market, distribution agreement, supply contract, gas transportation system operator, regulator, household consumer, gas transportation, natural gas distribution, gas distribution networks.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день, чітка нормативно-правова база є запорукою успішного функціонування будь-якої галузі економіки. Саме діяльність у сфері постачання та розподілу природного газу – та галузь, де недосконалість законодавчої бази у відносинах між суб'єктами ринку природного газу призводить до прийняття невірних рішень, спричиняє виникнення спірних питань між постачальниками та споживачами природного газу, знижує ефективність роботи суб'єктів господарювання, ускладнює державний контроль за дотриманням діючих законодавчих актів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У різні часи вченими досліджувалися правові аспекти, що регулюють взаємовідносини суб'єктів ринку природного газу. Питання дослідження функціонування газорозподільних мереж та норми їх взаємовідносин у роботі зі споживачами розкрили у своїх працях такі вчені, як В. Гораль, С. Мацола, С. Груб'як, М. Топоркова, Р. Подолець, О. Дячук, С. Корнеєв, А. Чібіс та ін.

Постановка завдання. Мета статті – з'ясувати основні аспекти нормативно-правової бази, як підґрунтя взаємовідносин між суб'єктами газорозподільних підприємств.

Виклад основного матеріалу. Постачання та транспортування природного газу споживачам здійснюється газопостачальними, газотранспортними та газорозподільними підприємствами нафтогазового комплексу України на підставі діючих нормативно-правових актів, які встановлюють порядок постачання та користування природним газом суб'єктами ринку природного газу.

Враховуючи той факт, що газорозподільні підприємства виступають заключною ланкою в газотранспортній системі, що сполучає постачальника послуг з безпосереднім споживачем, ми розуміємо, що чіткі регулятивні закони забезпечать: ефективну співпрацю у розрізі укладання договорів, фінансову відповідальність у розрахунках за спожитий газ, правову та соціальну захищеність, як постачальника так і споживача та ін. [1].

Основним документом, до 2015 року, який регулював функціонування ринку газу в Україні, був Закон України «Про основи функціонування ринку природного газу» від 08.07.2010 р. Проте, оскільки його положення не відповідали вимогам третього енергетичного пакету, то у 2015 р. було прийнято новий Закон України «Про ринок природного газу» від 09.04.15 № 329-VIII, який враховує європейські директиви щодо функціонування внутрішнього ринку газу. Закон вступив у силу з 1 жовтня 2015 р., і Україна виконала вимоги третього енергетичного пакету, який загалом можна вважати «антимонопольним».

Вивчаючи основні положення Закону України «Про ринок природного газу» [2] бачимо що:

1) ринок природного газу функціонує на засадах вільної добросовісної конкуренції, крім діяльності суб'єктів природних монополій, за принципами пропорційності, прозорості та недискримінації;

2) передбачається забезпечення високого рівня захисту прав та інтересів споживачів; вільна торгівля природним газом та рівність суб'єктів ринку; вільний вибір постачальника; рівність прав на ввезення та вивезення природного газу; невтручання держави у функціонування ринку; забезпечення рівних прав на доступ до газотранспортних та газорозподільних систем, газосховищ, установки СПГ (скрапленого природного газу); недопущення та усунення обмежень конкуренції тощо;

3) державне регулювання ринку природного газу здійснює Регулятор, який видає ліцензії на право провадження видів діяльності, приймає рішення про сертифікацію операторів газотранспортних систем, затверджує та оприлюднює методологію визначення тарифів на послуги транспортування природного газу для точок входу і точок виходу, забезпечує споживачам (оптовим покупцям) можливості вільно обирати та змінювати постачальника (оптового продавця) тощо;

4) формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, розробляє та затверджує правила про безпеку постачання природного газу Центральний орган виконавчої влади;

5) оператор газотранспортної системи є юридичною особою, яка не є частиною вертикально інтегрованої організації і здійснює свою господарську діяльність незалежно від діяльності з видобутку, розподілу, постачання природного газу, діяльності оптових продавців;

6) оператор газорозподільної системи не може провадити діяльність з видобутку, транспортування або постачання природного газу і він має бути юридично та організаційно незалежним від інших видів діяльності;

7) оператор газосховища провадить діяльність із зберігання (закачування, відбору) природного газу і він має бути юридично та організаційно незалежним від інших видів діяльності, не пов'язаних із транспортуванням та зберіганням природного газу;

8) оператор установки СПГ є відповідальним за надійну та безпечну експлуатацію, підтримання у належному стані та розвиток (включаючи нове будівництво та реконструкцію) установки СПГ.

Отже, Закон передбачає розподіл функцій на ринку газу та механізми недопущення впливу компаній, що займаються видобутком та постачанням, на операторів газотранспортної системи. Зокрема, це відкриває перспективи для залучення інвесторів в українську ГТС (газотранспортну систему).

Законом України від 22.09.16 р. № 1540-VIII «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», [3] було визначено правовий статус Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, її завдання, функції, повноваження та порядок їх здійснення. Відповідно до закону, Регулятор та інші посадові особи Регулятора діють самостійно та незалежно від будь-якого іншого органу державної влади.

Наступними із основних законодавчих актів, що регулюють діяльність в сфері постачання та розподілу природного газу є Кодекс газотранспортної системи від 30.09.2015 № 2493, Кодекс газорозподільних систем від 30.09.2015 №2494 та Правила постачання природного газу від 30.09.2015 № 2496. Усі вони затверджені постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП).

Цими регулюючими документами визначаються взаємовідносини оператора газорозподільних систем із суб'єктами ринку природного газу, постачальниками та споживачами природного газу, з урахуванням їх взаємовідносин з операторами газорозподільної системи системи, а також визначає правові, технічні, організаційні та економічні засади функціонування газорозподільних систем, зокрема умови забезпечення:

1) надійної і безпечної експлуатації газорозподільних систем та гарантованого рівня розподілу природного газу до/від суміжних суб'єктів ринку природного газу відповідної якості;

2) комерційного, у тому числі приладового обліку природного газу в газорозподільній системі та визначення його об'ємів і обсягів передачі до/з газорозподільної системи, у тому числі в розрізі суб'єктів ринку природного газу;

3) доступу замовників до газорозподільної системи для приєднання до неї їх об'єктів будівництва або існуючих об'єктів (умови технічного доступу);

4) доступу суб'єктів ринку природного газу до газорозподільної системи для фактичної передачі (розподілу/споживання) належного їм природного газу до/з газорозподільної системи (умови комерційного доступу);

5) механізмів взаємодії оператора газорозподільної системи з операторами суміжних систем та з іншими суб'єктами ринку природного газу.

На виконання зобов'язань України в рамках Енергетичного Співтовариства і відповідно до Закону України «Про ринок природного газу» Кабмін України прийняв Постанову № 496 «Про відокремлення діяльності з транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу» (від 1 липня 2016 р.) [4,5].

Вона, зокрема передбачає утворення ПАТ «Магістральні газопроводи України», 100% акцій якого перебувають у державній власності та управління корпоративним правами держави у статутному капіталі здійснює Міненерговугілля.

З метою забезпечення ощадливого та раціонального використання природного газу, зменшення його втрат, з метою удосконалення взаємовідносин між суб'єктами ринку природного газу – підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами – суб'єктами підприємницької діяльності було удосконалено вторинне законодавство: договори постачання (від 30.09.2015 № 2501), розподілу (30.09.2015 № 2498), транспортування природного газу (від 30.09.2015 № 2497), затверджені постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг [6, 7].

Серед нововведень, також запровадження спрощеного порядку укладання договору постачання природного газу для побутових споживачів. Тепер договір побутовим споживачам укладається шляхом заявочного приєднання (Договір оприлюднюється в засобах масової інформації та на вебсайті постачальника, а споживач направляє поштою підписану заяву про приєднання до умов договору конкретного постачальника)

Загалом, підсумовуючи основні напрями дії оновлених законодавчих актів, з часу прийняття закону про «При ринок природного газу» та супровідних кодексів, постанов та договорів, можемо зробити висновок, що всю діяльність учасників газового ринку було значно лібералізовано.

Це стосується насамперед розподілу діяльності на ринку природного газу на окремі види: видобування, транспортування, розподіл і постачання. При цьому не можна поєднувати різні види діяльності, скажімо, транспортування і постачання не може бути одним видом діяльності. Отже, якщо компанія транспортує природний газ, то вона не має права його продавати, а лише надає послуги з транспортування природного газу, а продавця споживач, може обирати самостійно [8].

Оператором газотранспортної системи України, який здійснює транзит та транспортування природного газу є Укртрансгаз. Цей газ доставляється до кожного населеного пункту. Виходом з системи є газорозподільні станції (ГРС) – точки входу до населеного пункту. Далі газ надходить до розподільних мереж, де вже розподіл природного газу здійснюють облгази (міськгази чи ПАТи з газопостачання). При цьому, згідно з положеннями нового закону, облгаз є такою ж організацією, що транспортує газ, як Укртрансгаз, має такі самі права, обов'язки і його нова назва «оператор газорозподільних мереж». На прикладі Волинської області, бачимо, що зараз з'явилися такі товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ) як, «Волиньгаззбут» і ПАТ «Волиньгаз». Волиньгаз займається розподілом природного газу, тобто його транспортуванням (він експлуатує мережу), а безпосередньо постачальником природного газу може бути будь-яка компанія, як от наприклад Волиньгаззбут, чи будь-яка інша компанія, яка займається продажем природного газу. Тому споживач має право замовити собі послуги з транспортування і вибрати потрібного постачальника.

Згідно нових законів на сьогоднішній день ПАТ «Укртрансгаз» відповідає за якість природного газу на вході та виході з газотранспортної системи на території України, контролює якість природного газу у цих точках входу і виходу, в тому числі контролює якість газу, що надходить у ГТС від державних та приватних газовидобувних компаній. Вони контролюють якість газу на всіх точках виходу з ГТС України, де передають газ на ГРС до газорозподільних мереж. ПАТ «Укртрансгаз» несе повну відповідальність за якість природного газу, який транспортується по всій системі. Далі відповідальність за роботу зі споживачами, відповідальність за фізико-хімічні показники безпосередньо несе компанія, яка займається розподілом природного газу, тобто газорозподільна станція.

Тому кожен учасник цього ланцюга повинен знати свої права і обов'язки, що прописані у документах, які вже прийняті на засіданні НКРЕКП. По-перше, це кодекс газорозподільних мереж, по-друге, правила постачання природного газу. На підставі цих двох документів кожен споживач повинен підписати два документи: договір на постачання природного газу і договір на розподіл природного газу. З тією організацією, яка транспортує природний газ, підписується договір на розподіл природного газу, а договір на постачання природного газу споживач вибирає того, хто йому цей газ продасть.

На даний час всі споживачі платять окремо за послуги з транспортування як абонентську плату, і окремо за газ як продукт. Звичайно, кожен споживач може вибрати будь-якого постачальника, але зазвичай це право простіше реалізувати промисловим споживачам, ніж побутовим [9].

На підставі цього ми повинні укласти двосторонній договір з організацією, яка постачає нам газ. Отож, споживачі мають право, на основі укладеного договору, звернутися до облгазу щодо визначення фізико-хімічних показників природного газу, а облгаз у свою чергу не має права відмовити вам у послугі перевірки якості газу.

Висновки. Враховуючи позитивні сторони прийнятої нормативно-правової бази стосовно учасників ринку природного газу ми бачимо, що все ж таки постачальник знаходиться в більш безпечній позиції ніж споживач, стосовно багатьох моментів взаємодії. Навіть після розподілу діяльності на газовому ринку, оплата, яка складатиметься з декількох складових, включаючи і нарахування за коефіцієнтом приведення до нормальних умов, і пеню за прострочені платежі, лягатиме на споживача. Водночас споживач не матиме ніяких гарантій стосовно якості отриманого газу, обсягів споживання, надання якісних послуг, своєчасне та правдиве надання інформації та ін. Нововведення, яке прописане і в кодексі газотранспортної системи, і газорозподільної мережі говорить, що за невідповідність певних показників вимогам кодексу, здійснюється компенсація з боку тієї організації, яка здійснила транспортування або розподіл природного газу. Слід зазначити, що дане нововведення зазвичай немає застосування.

Реальна ж картина показує, що навіть при можливості вибору будь-якого постачальника, побутовому споживачеві буде дуже важко зреалізувати це право. Аналогічна ситуація і з перевіркою якості природного газу, тому що контроль якості природного газу здійснюється офіційно тільки у ПАТ «Укртрансгаз». Навіть у кодексі газорозподільних мереж записано, що якщо споживач звернеться письмово до газорозподільного підприємства, воно надасть йому потрібну інформацію, але на підставі тих даних, які надав йому Укртрансгаз.

Загалом, при принциповій позиції Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП) буде надана можливість сформувати конкурентний ринок компаній-постачальників, які боротимуться за споживача і як наслідок – до зниження цін і покращення сервісу. Бо саме дотримання рівних правил гри для всіх учасників газового ринку, дає можливість вийти на рівень європейських країн.

Джерела та література

1. Топоркова М. М. Особливості системи законодавства щодо регулювання відносин з постачання природного газу побутовому споживачу. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Право.* 2015. Вип. 9–10. С. 113–122.
2. Про ринок природного газу: Закон України від 09.04.15 р. № 329-VIII. Дата оновлення: 01.11.2016. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/329-19>.
3. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг : Закон України від 22.09.16 р. № 1540-VIII. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1540-19>.
4. Про відокремлення діяльності з транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу : Постанова Кабміну України від 01.07.2016 р. № 496. *Урядовий кур'єр.* 2016. № 152.
5. Стрішенець О. М. Становлення екологічної відповідальності бізнесу в Україні. *Актуальні проблеми економіки.* Київ, 2016. № 5(179). С. 215–220.
6. Про затвердження Типового договору транспортування природного газу : Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30.09.2015 року № 2497. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z1383-15>
7. Про затвердження Типового договору розподілу природного газу : Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30.09.2015 року № 2498. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1384-15#n14>.
8. Новосад О.В., Стрішенець О. М., Коротя М. І. Диверсифікація інноваційних заходів на газорозподільних підприємствах України в контексті європейського досвіду. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки* : журнал / уклад. Любов Григорівна Ліпич, Мирослава Богданівна Кулинич. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. № 2 (14). С. 7–12.
9. Novosad O., Strishenets O. Innovation Policy of Gas Distribution Enterprises on Increasing Competitiveness. *International Journal of New Economics, Public Administration and Law.* 2018. № 1(1). С. 40–48.

References

1. Toporkova M. M. (2015). Osoblyvosti systemy zakonodavstva shchodo rehulivannia vidnosyn z postachannia pryrodnoho hazu pobutovomu spozhyvachu [Features of the system of legislation are in relation to adjusting of relations from the supply of natural gas to the domestic consumer]. *Visnyk Mariupolskoho*

- derzhavnoho universytetu. Seriya : Pravo – Announcer of the Mariupol state university. Series : are Right, 9–10, 113–122 [in Ukrainian].*
2. Pro rynek pryrodnoho hazu: Zakon Ukrainy vid 09.04.15 r. № 329-VIII [About the market of natural gas : Law of Ukraine from 09.04.15 № 329 - VIII]. (2015). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/329-19> [in Ukrainian].
 3. Pro Natsionalnu komisiuu, shcho zdiisniuie derzhavne rehuliuвання u sferakh enerhetyky ta komunalnykh posluh : Zakon Ukrainy vid 22.09.16 r. № 1540-VIII [About the National commission that carries out government control in the spheres of energy and building services : Law of Ukraine from 22.09.16 № 1540 - VIII]. (2016). Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1540-19> [in Ukrainian].
 4. Pro vidokremlennia diialnosti z transportuvannya ta zberihannya (zakachuvannya, vidboru) pryrodnoho hazu : Postanova Kabminu Ukrainy vid 01.07.2016 r. № 496 [About the separation of activity from transporting and storage (beginning to swing, selection) of natural gas : Resolution of Cabinet of ministers of Ukraine from 01.07.2016 № 496]. (2016). *Uriadovyi kurier - Governmental courier*, 152 [in Ukrainian].
 5. Strishenets O. M. (2016). Stanovlennia ekolohichnoi vidpovidalnosti biznesu v Ukraini [Becoming of ecological responsibility of business is in Ukraine]. *Aktualni problemy ekonomiky - Issues of the day of economy*. Kyiv, 5(179), 215–220 [in Ukrainian].
 6. Pro zatverdzhennia Typovoho dohovoru transportuvannya pryrodnoho hazu : Postanova Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniuie derzhavne rehuliuвання u sferakh enerhetyky ta komunalnykh posluh vid 30.09.2015 roku № 2497 [About claim of the Typical agreement of transporting of natural gas : Resolution of the National commission that carries out government control in the spheres of energy and building services from 30.09.2015 № 2497]. (2015). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z1383-15> [in Ukrainian].
 7. Pro zatverdzhennia Typovoho dohovoru rozpodilu pryrodnoho hazu : Postanova Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniuie derzhavne rehuliuвання u sferakh enerhetyky ta komunalnykh posluh vid 30.09.2015 roku № 2498 [About claim of the Typical agreement of distribution of natural gas : Resolution of the National commission that carries out government control in the spheres of energy and building services from 30.09.2015 № 2498]. (2015). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1384-15> № n14 [in Ukrainian].
 8. Novosad O.V., Strishenets O. M., Korotia M. I. (2018). Dyversyfikatsiia innovatsiinykh zakhodiv na hazorozpodilnykh pidpriemstvakh Ukrainy v konteksti yevropeiskoho dosvidu [Diversification of innovative events is on the gas-distributing enterprises of Ukraine in the context of європейського experience]. *Ekonomichniy chasopys Skhidnoєvropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky – Economic magazine of the east Europe national university of the name of Lesia Ukrainian : zhurnal / uklad. Liubov Hryhorivna Lipych, Myroslava Bohdanivna Kulynych*. Lutsk : Vezha-Druk, 2 (14), 7–12 [in Ukrainian].
 9. Novosad O., Strishenets O. (2018). Innovation Policy of Gas Distribution Enterprises on Increasing Competitiveness. *International Journal of New Economics, Public Administration and Law*, 1 (1). 40–48 [in Ukrainian].

Стаття надійшла в редакцію 30.04.2019 р.